

Hội thảo quốc tế “Lịch sử sách ở Việt Nam”

Với sự tài trợ của Viện Harvard - Yenching và Trung tâm Châu Á thuộc Đại học Harvard (Hoa Kỳ), trong hai ngày từ 24-25/5/2018, tại Hà Nội, Viện Thông tin Khoa học xã hội và Viện Nghiên cứu Hán Nôm (thuộc Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam) đã phối hợp tổ chức Hội thảo quốc tế “Lịch sử sách ở Việt Nam”.

Hội thảo nhằm mục đích trao đổi các kết quả nghiên cứu, các ý tưởng nghiên cứu cũng như các phương pháp nghiên cứu mới về lịch sử sách ở Việt Nam. Hội thảo thu hút sự tham gia của đông đảo các học giả, nhà nghiên cứu trong và ngoài nước với 18 tham luận, được chia thành 7 phiên. Nội dung Hội thảo bàn về lịch sử sách ở Việt Nam, tập trung vào sách được viết bằng chữ Hán hoặc chữ Nôm cuối thế kỷ XIX, đầu thế kỷ XX, trước khi chữ quốc ngữ được phổ biến ở Việt Nam.

Tại Hội thảo, nhiều tham luận xoay quanh chủ đề về lịch sử của các vật liệu sử dụng trong in ấn, phát hành sách ở Việt Nam, về lịch sử sách trong mối quan hệ thương mại giữa Việt Nam và các nước trên thế giới, đặc biệt là Trung Quốc; một số tham luận đi sâu tìm hiểu việc xuất bản và tiêu thụ sách in mộc bản giữa Quảng Đông và Gia Định vào cuối thế kỷ XIX.

Lịch sử giao lưu văn hóa thông qua việc xuất bản sách được các tham luận làm rõ qua việc tìm hiểu các cuốn như *Hương Sơn bảo quyển* (bản An Nam và bản Càn Long được lưu giữ ở Nhật Bản), *Thánh mô hiền phạm lục* và *Vân đài loại ngữ* của Lê Quý Đôn, *Hoàng Việt dư địa chí* của Phan Huy Chú, *Bắc sứ thi tập* của Nguyễn Công

Hăng, hay cuốn *Tấn thân toàn thư*, *Trúc lâm Đại Sĩ xuất sơn đồ* của Trung Quốc,...

Theo các đại biểu, sứ giả Việt Nam là cầu nối quan trọng trong việc giao lưu sách vở giữa Việt Nam và Trung Quốc. Trên hành trình đi sứ đó, tình hữu nghị của tri thức cũng được hình thành, và những dấu ấn về tình hữu nghị này đôi khi được tìm thấy trong sách vở ghi chép của các sứ thần. Trong một số trường hợp, các sáng tác đã ghi lại một loạt các trao đổi, thân thiết hay học thuật, phản ánh sự trao đổi rộng mở về phong cách văn hóa và văn học - sự kết nối tư tưởng giúp gắn kết Đại Việt và nhà Thanh. Lê Quý Đôn, Nguyễn Du, Nhữ Bá Sĩ, Nguyễn Tư Giản, Trần Văn Chuẩn, Nguyễn Thuật,... đều từng mua sách ở Trung Quốc và có in ấn lại sau khi mang về nước. Đặng Huy Trứ, Lê Quý Đôn, Phan Huy Chú,... là những tên tuổi đóng góp quan trọng cho sự giao lưu sách vở Việt - Trung. Chính Đặng Huy Trứ đã mua sách ở Quảng Đông (Trung Quốc), và ông từng giúp Chí Trung Đường ở Hà Nội mua sách của Trung Quốc, đặc biệt ông đã nhờ Thập Giới Viên ở Phật Sơn Quảng Đông khắc hộ nhiều loại sách vở, có ý nghĩa quan trọng nhất định với việc khảo sát lịch sử thư tịch Việt Nam. Còn Lê Quý Đôn khi viết *Thánh mô hiền phạm lục* đã dẫn rất nhiều sách Trung Quốc, cả sách vở quan phương và kinh điển truyền trong dân gian, kể cả các tác phẩm cá nhân và sách học của trẻ nhỏ...

Hội thảo cũng là dịp để Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam giới thiệu một số tài liệu cổ, quý hiếm đang được lưu giữ tại Thư viện Khoa học xã hội và thư viện thuộc Viện Nghiên cứu Hán Nôm.

PHẠM NGUYỄN